

Ignacij Voje

ROMANJE ULRIKA II. CELJSKEGA V KOMPOSTELO K SV. JAKOBU

Celjski grofje so si z vsemi sredstvi, političnimi in gospodarskimi, nasiljem in denarjem prizadevali utrditi svojo moč. Politika Celjskih se je obračala tja, kjer so pričakovali najlažje uspehe. Pri tem niso niti najmanj gledali na državne in narodnostne meje. Njihove akcije so bile usmerjene proti jugu in vzhodu. V tem so se razlikovali od drugih fevdalnih rodbin na slovenskih tleh. Celjski grofje so bili v sorodstvu z bosenskim kralji, s srbskim despotom in hrvatskim plemstvom, imeli so posest na Hrvatskem in Ogrskem, se vmešavali v politične zadeve Hrvatske in Bosne, Ogrske, Avstrije in Češke.¹ Nedavno odkrito poročilo v španski kroniki kastiljskih kraljev² pa nam pove, da so iskali politične zveze tudi z vladarji Španije.

V kroniki kastiljskih kraljev smo odkrili v 13. poglavju zapis, ki ga objavljamo v španskem jeziku in slovenskem prevodu:³

»... De Astudillo el Rey se fué tener la Pasqua de Resurreccion á Hamusco, donde vino un gran señor Aleman, sobrino del Emperador Sigismundo, que era Conde de Cili, que era venido en este Reyno por ir á Santiago, el qual traia sesenta cavalgaduras de muy gentil gente é ricamente abillada. El Rey le hizo grande honra é comió con él, y le embió caballos é mulas é piezas de brocados, de lo qual ninguna cosa quiso tomar, teniéndolo al Rey en mucha merced, diciendo quel dia que de su tierra partió, hizo voto de no tomar cosa alguna de Príncipe del mundo, pero que le ternia en merced que diese licencia á él é á quatro Caballeros de su casa para traer su devisa del collar del escama, en la qual traer él se ternia por mucho honrado, por ser devisa de tan alto Príncipe de quien tantas honras y mercedes habia rescebido. Al Rey pesó porquel Conde no rescibió las cosas quel le embiaba; é mandó á muy gran priesa hacer cinco collares de escama de oro muy bien obrados, los quales embió al Conde por Gonzalo de Castillejo, su Maestresala, é llevólos un Doncel suyo llamado Juan Delgadillo puestos en dos platos. Y el Rey les mandó que ninguna cosa rescibiesen del Conde de Cili, y ellos así lo hicieron, el qual mandaba dar al Maestresala cierta plata en que habria bien cinquenta marcos, é cierta moneda de oro al dicho Juan Delgadillo, los quales ninguna cosa quisieron tomar; y el Conde estuvo alli bien veinte dias rescibiendo muy grandes fiestas del Rey é de la Reyna; é así de allí se partió para hacer su viage en Santiago...«

»... Iz* Astudilla⁴ je šel kralj⁵ za Veliko noč⁶ v Amusco⁷ in tja je prišel neki velik nemški gospod, nečak cesarja Sigismunda, in sicer grof Celjski; ta je bil namreč

* Slovenski prevod je oskrbel prof. dr. Mitja Skubic.

¹ Milko Kos, *Zgodovina Slovencev*, Ljubljana 1955, v poglavju »Politične in vojne krize«, str. 306—318; Bogo Grafenauer, *Zgodovina slovenskega naroda*, II. zvezek, Ljubljana 1965, v pogl. III/13 »Začasna oslabilitev moči Habsburžanov in ustalitev deželnih stanov. Celjski grofje«, str. 390—404; Janko Orožen, *Zgodovina Celja*, II. del, Celje 1927; Isti, *Zgodovina Celja in okolice*, I. del, Celje 1971, str. 136—287; Nada Klaić, *Zadnji knezi celjski v deželah sv. krone*, Celje 1982; Ignacij Voje, *Odnos celjskih grofov prema političnim prilikama u Bosni i Hercegovini u XV vijeku*, Radovi III, Zenica 1973, str. 53—66; Josip Gruden, *Zgodovina slovenskega naroda*, II. zvezek, Celovec 1912, v poglavju 11 »Celjski grofi«, str. 255—268; H. Dopsch, *Die Grafen von Cilli — Ein Forschungsproblem?*, Südostdeutsches Archiv 17—18, 1974—1975.

² Emilijan Cevc je na okrogli mizi 1. oktobra 1982 v Celju »Celjani v slovenskem in srednjeevropskem prostoru« omenil naslednje: »H koncu naj dodam še podatek, ki sem ga našel v nekem članku nemškega zgodovinarja Hilgerja (na žalost brez vira): ko je grof Ulrik leta 1430 romal v špansko Compostelo, ga je obdajalo tako veliko in sijajno spremstvo viteзов in dvorjanov, da je vzbudil posebno pozornost španskih kronistov, Zgodovinski časopis, letnik 37, zv. 1—2, Ljubljana 1983, str. 104.

³ Cayetano Rossell, *Crónicas de los reyes de Castilla des de don Alfonso el sabio hasta los Católicos don Fernando y Doña Isabel*. Colección ordenada por Don Cayetano Rossell, Madrid, Atlas 1973, 3 V. Tomo II: des de Don Enrique II de Castilla hasta Juan II. de Castilla. Fotokopijo XIII. poglavja, kjer se omenja Ulrik II. Celjski, mi je preskrbela Luisa Garrido iz Madrida, ki je bila v študijskem letu 1981/82 na specializaciji na Oddelku za zgodovino Filozofske fakultete v Ljubljani. Za to uslugo in ostale podatke, ki mi jih je preskrbela, se ji najlepše zahvaljujem.

⁴ Astudillo je kraj v provinci Palencia, dežela Stara Kastilija, leži v bližini poti Burgos—Palencia.

⁵ Mišljen je kralj Juan II. de Castilla (1405—1454), sin Henrika III. in Katarine Lancaster. Zavladal je po smrti svojega očeta leta 1406, pod regentstvom matere in strica don Fernanda, ki pa je leta 1412 postal aragonski kralj, Juan II. je bil politično šibek kralj, bil pa je mecen in pokrovitelj umetnosti. Poročen je bil najprej z Marijo Aragonsko, hčerko Ferdinanda Aragonskega. V času obiska Ulrika II.

prišel v to kraljestvo, da bi šel v Santiago, spremljalo pa ga je šestdeset konjenikov, bogato opremljenih plemičev. Kralj mu je izkazal velike časti, jedel je z njim in poslal mu je konj, mul in oblačil iz brokata, od tega pa grof ni hotel ničesar; bil je kralju za darilo zelo hvaležen, povedal pa je, da se je bil na dan, ko je odhajal iz svoje dežele, zaobljubil, da ne bo od nobenega princa na svetu vzel prav ničesar, pač pa, da bi mu bila izkazana velika milost, ko bi mu kralj dovolil nositi, njemu in štirim vitezom njegove hiše, ogrlico ribje luske,⁸ imel bi se za zelo počaščenega, če bi jo smel nositi, ker je to pač red tako visokega princa; od katerega je prejel toliko časti in milosti. Kralju je bilo žal, da grof ni sprejel stvari, ki mu jih je bil poslal; ukazal je, naj z vso naglico izdelajo pet ogrlic z zlato ribjo lusko in naredili so jih zelo dobro. Poslal jih je grofu po svojem majordomu, ki je bil Gonzalo de Castillejo, nosil pa jih je na dveh krožnikih njegov paž, imenovan Juan Delgadillo. In kralj jima je ukazal, naj od grofa Celjskega ničesar ne vzameta, in tako sta tudi storila; grof je namreč ukazal, naj dajo majordomu srebrno posodo, v kateri je bilo kakih petdeset mark, pažu Juanu Delgadillo pa nekaj zlatnikov; ta dva pa nista hotela ničesar vzeti. In grof je ostal tam dvajset dni, kralj in kraljica pa sta mu prirejala zelo velike slovesnosti; in tako je od tam odšel, da bi opravil svoje potovanje v Santiago...«

V zvezi z romanjem Ulrika II. Celjskega leta 1430 v Španijo se odpira več vprašanj: kakšen je bil resnični oziroma glavni motiv potovanja, kakšni so bili stroški in trajanje potovanja. De Parga navaja v svojem delu podatke,⁹ da se je Ulrik II. ustavil z velikim spremstvom vitezov in ščitonoscev 21. marca pri Alfonzu V. Aragonskem.¹⁰ Iz dokumenta, ki je bil izdan v kraju Sergobe,¹¹ je razvidno, da je kralj podelil njemu in trinajstim njegovim spremljevalcem red »amprisiae stolae et jarae«.¹² Ulrik II. je na svojem potovanju odklanjal darila vladarjev, potegoval pa se je predvsem za njihova odlikovanja. Konrad Haebler se čudi v svojem delu, da Celjska kronika prav nič ne omenja Ulrikove poti v Španijo. V enem od dokumentov, ki jih navaja, pa je omenjeno, da je šel vnuk grofa Hermana na viteško potovanje — »um Ritterschaft«. Ulrikovo potovanje naj bi torej imelo bolj viteški kot religiozni karakter.¹³

Leta 1428 se Ulrik II. (1406—1456) 22 let star prvič pojavi v javnosti. Kartuziji v Pletterjah je daroval vas »Wraslasdorff« (Brašljeвица)^{13a} pri Metliki. Ta vas je bila njegova dediščina po materi in jo je samostanu namenil še njegov oče.¹⁴ Dne 1. novembra 1429 je bila izstavljena zadolžnica za 32.000 ogrskih zlatnikov, ki si jih je Ulrik sposodil od očeta Friderika za viteško potovanje (zu seiner Ritter-Reise). Obvezal se je, da bo denar vrnil do prihodnjega praznika sv. Mihaela (29. september). Za posojilo je zastavil vsa svoja in materina posestva.¹⁵ Šele 3. februarja 1430 je bilo izdano v Krapini potrdilo grofa Friderika Celjskega rimski kraljici Barbari za 5000 zlatnikov, ki jih je po nalogu rimskega kralja Sigismunda izplačala njegovemu sinu.¹⁶ Za viteško potovanje oziroma romanje v Španijo je Ulrik II. potreboval kar

je bila kraljica Marija Aragonska. V drugem zakonu z Izabelo Portugalsko sta se Juanu II. rodila don Alfonso in dona Isabela, poznejša Izabela Katoliška.

⁸ Leta 1430 je bila velika noč 16. aprila.

⁹ Amusco je danes majhen letoviški kraj, leži pa nedaleč od Astudilla.

¹⁰ Leta 1420 je Juan II. ustanovil red ribje luske (Orden de la escama); to se je zgodilo med vojno z Mavri. S tem je hotel spodbuditi plemiče, da mu pridejo v pomoč (Križ z rdečimi luskami). Enciclopedia universal ilustrada, tomo XL, Madrid, str. 152.

¹¹ Vazques de Parga, y otros, Las Peregrinaciones a Santiago de Compostela, 3. Tomo, Madrid 1949, str. 91, 92. Ko omenja V. Parga obisk Ulrika II. pri Alfonzu V. Aragonskem, citira delo Konrada Haeblerja, Das Wallfahrtsbuch des Hermannus König von Vach und die Pilgerreisen der Deutschen nach Santiago de Compostela, Strassburg 1899, str. 43. Knjige Haeblerja v Ljubljani nisem mogel dobiti.

¹² Alfonz V. Aragonski z vzdevkom Velikodušni (1416—1458) je bil sin in naslednik Ferdinanda Pravičnega.

¹³ Kraj Sergobe leži ob vzhodni obali Španije, blizu Valencije.

^{13a} Red vrča. Red je leta 1413 ustanovil Ferdinand I. Aragonski; njegov grb je ogrlica iz različnih vrčev z lilijami, prepletenimi s krilatimi levi; z ogrlice visi medaljon z Devico Marijo. Enciclopedia universal ilustrada, tomo XL, Madrid, str. 153.

^{13b} K. Haebler, Das Wallfahrtsbuch, str. 43; citira: Liv.-Esth.- und Kurlaendisches Urkundenbuch, t. VIII, str. 125; žal tudi tega dela nisem našel v naših bibliotekah.

¹⁴ Jože Mlinarič, Kartuzija Pletterje 1403—1595, Ljubljana 1982, str. 139, 141.

¹⁵ J. Orožen, Zgodovina Celja, II. del, 1927, str. 79; isti, Zgodovina Celja in okolice, I. del, 1971, *str. 159, 220.

¹⁶ Orig. HHStA Wien. AS/85; Regesti: Chmel, Geschichte K. Friedrichs IV (1840), I. Band, st. 155, opom. 1; Chmel, Materialien, I, 16; J. Orožen, Celska kronika, 1854, st. 54; J. Orožen, Zgodovina Celja II/1927, st. 88.

^{16a} Orig. v HHStA Wien. Rep. I; Regesti: Chmel, Gesch. K. Friedrichs, str. 155, opom. 1; isti, Materialien I, 16, n. 60; J. Orožen, Celska kronika (1854), st. 55.

37.000 zlatnikov. Če ga je spremljalo, kot omenja španska kronika, šestdeset konjenikov, bogato opremljenih plemičev, ali kot navaja Haebler, veliko spremstvo viteзов in ščitonoscev, potem je celotna ekspedicija, ki je šela gotovo nad sto ljudi, zahtevala ogromna materialna sredstva za vzdrževanje na poti. Na posameznika je odpadlo preko 300 dukatov. Ferdo Gestrin je ugotovil, da so med takratnimi romanji bila najdražja romanja v Jeruzalem in k Sv. Jakobu v Kompostelo v Galiciji. Cena romanja k Sv. Jakobu je že leta 1413 veljala 12 zlatih dukatov. Leta 1476 pa je Štefan, imenovan Dardi vel di Pola, vnesel v svojo oporoko v Piranu legat za romanje¹⁷ v Kompostelo in je ukazal za izpolnitev legata prodati svojo drugo hišo v Piranu.¹⁷ Seveda pa moramo upoštevati, da je stala odprava viteзов na konjih mnogo več kot je stala pot navadnega romarja.

Približno lahko tudi izračunamo, koliko časa je trajalo potovanje Ulrika II. v Španijo. Če je šel na pot kmalu po sklenitvi zadolžnice, to je v mesecu novembru, in je prišel k Alfonzu V. Aragonskemu 21. marca, potem je do tja porabil približno štiri mesece. Možno je tudi, da je šel na pot šele februarja. To naj bi bilo takrat, ko je grof Friderik II. izdal v sinovem imenu potrdilo sestri Barbari za prejetih 5000 zlatnikov. Za Veliko noč 16. aprila je bil gost Juana II. Kastiljskega. Pri njem se je, kot pravi kronist, zadrževal dvajset dni. Od tam je odšel do končnega cilja v Santiago. Tja je prispel verjetno sredi maja. Ker se je odpravil na potovanje v zimskem času, je moral izbrati pot, kjer niso pretile nevarnosti in težave zaradi vremenskih nepravil. V poštev bi prišla le pot preko Goriške, severne Italije in južne Francije, torej pot ob sredozemski obali. Morda je v Genovi ali kakem drugem italijanskem ali francoskem mestu najel ladjo, da bi njegove viteze prepeljala do španske obale. Na to možnost opozarja podatek, ki ga prinaša K. Haebler, da je Ulrik II. šel v Granado.¹⁸ Težko bi pojasnili, kaj je tam iskal, kajti Granada je bila v tem času še v rokah Arabcev.

Motiv Ulrikovega potovanja v Španijo je bil brez dvoma religiozen — romanje k Sv. Jakobu v Kompostelo. Kronist namreč pravi, da se je Ulrik II. na dan, ko je odhajal iz svoje dežele, zaobljubil, da ne bo od nobenega princa na svetu prav ničesar vzel. Zdi se, da je šel na spokorniško romanje. Ostaja pa odprto vprašanje, ali ga je poslal stari oče Herman II. na naporno romarsko pot, da bi namesto njega zadostil neki zaobljubi. Se je Herman morda kesal zaradi umora Veronike? Je hotel na ta način oprati svoj greh? Nobenega dvoma pa ni, da je Ulrikovo viteško potovanje imelo tudi političen značaj. Herman II. je preko svojega vnuka, ki ga je takrat verjetno že določil za svojega naslednika, skušal navezati stike tudi s tako oddaljenimi vladarji Evrope kot sta bila Alfonz V. Aragonski in Juan II. Kastiljski. O namerah takšnih političnih stikov lahko zaenkrat samo domnevamo.

Brez dvoma bi lahko stiki z Alfonzom V., vladarjem velike aragonske države, prinesli Celjanom določene koristi. Kot vladar najpomembnejših otokov v zahodnem Sredozemlju, predvsem Sicilije, je bil kralj Alfonz neposreden sosed Južne Italije, do katere je kazal svoje aspiracije. Neprestano je iskal povod za vmešavanje v notranje zadeve te države. Osvojitev južne Italije je predstavljalo zanj življenjski cilj. Po težki sedemletni vojni (1435—1442) je Alfonz V. strl odpor nasprotnikov in vkorakal v Neapelj. Kot kralj Neaplja in Sicilije se je označeval kot Alfonz I. Po osvojitvi Neaplja se je posvetil italijanski, sredozemski in orientalni politiki. Sanjal je o zasedbi Italije, polastitvi ogrskega prestola, osvajanju Carigrada in Balkanskega polotoka.¹⁹ Zato se ne smemo čuditi, da je Alfonz V. navezal tesne stike z bosenskim fevducem hercem Stjepanom Vukčićem-Kosačo. Ko je izbruhnila vojna med hercem Stjepanom in Dubrovnikom 1451. leta, se je na strani hercega našel Ulrik II., ki mu je pošiljal topove, razne vojaške potrebščine in inženirje. Na drugi strani pa

¹⁷ Ferdo Gestrin, *Piranska popotovanja v 15. stoletju*, Kronika 23, št. 2, Ljubljana 1974, str. 78; Piranski arhiv, TA — 1413 aug. 9: »Item dixit dedisse dicte Stoice (eius famule) ducatos duodecim auri cum quibus teneatur visitare ecclesiam sancti Jacobi de Galitia pro anima sua«; TA — 1476, maj 15.

¹⁸ K. Haebler, *Das Wallfahrtsbuch*, str. 43.

¹⁹ Momčilo Spremić, *Dubrovnik i Aragonci (1442—1495)*, Beograd 1972, str. 7—9.

je skušal pobotati hercega Stjepana z ogrskim dvorom ter je na ta način podpiral dubrovniško stališče, da se vojna čimprej konča.²⁰

Povezovanje Ulrika II. Celjskega s hercem Stjepanom je imelo gotovo dolgoročne cilje. Stike, ki jih je Ulrik II. navezal z Alfonzom V. leta 1430, je verjetno skušal poglobiti in utrditi preko hercega Stjepana po letu 1450. Zaenkrat lahko samo ugibamo, proti katerim nasprotnikom Celjskih je bila Ulrikova politika povezovanja s španskimi Aragonci naperjena?

Zdi se, da je Ulrik II. zaradi romanja v Kompostelo in navezave stikov s španskimi vladarji, morda tudi zaradi podelitve odlikovanj, dobil vzdevek »Španec«, kot je razvidno iz dela ogrskega pisca Đorđa Sremca.²¹

Ne smemo prezreti, da se je skoraj istočasno, v letu 1430, odpravil na božjo pot v Rim Ulrikov oče grof Friderik II. Kot je omenjeno v Celjski kroniki, ga je med potjo ujel mejni grof Ferrare. Odkupil ga je njegov svak Henrik Goriški za določeno vsoto denarja.²² Verjetno se je Friderikovo spremstvo vedlo neprimerno. Grof Ferrarski je bil sovražen Celjskim zaradi njihovega vmešavanja v italijanske razmere.²³ Iz skopega poročila sicer ne zvemo, kakšno spremstvo je spremljalo grofa Friderika, toda mnenja sem, da je moralo biti kar številno. Potovanje do Rima je stalo precej manj kot Ulrikovo v Kompostelo, vendar je tudi za to potovanje in pozneje še za odkupnino iz ujetništva Friderik porabil kar precej denarja. Da Frideriku denarnih sredstev ni manjkalo, dokazuje podatek, da je po vrnitvi z romanja v Radovljico dal na novo zgraditi grad Belo peč na Gorenjskem in obnoviti Friderihštajn pri Kočevju.²⁴

Dve istočasni odpravi z vojaškim spremstvom vitezov, ščitonoscev ter pažev, ena v Španijo, druga v Rim, pa še stalna posadka na celjskem gradu, ki so jo sestavljali Bosanci, Dalmatinci in Zagorci,²⁵ ter posadke v gradovih na posestvih Celjskih do neke mere pojasnjujejo vojaško moč Celjskih.²⁶

Naj v zvezi s stroški, ki sta jih imela grofa Friderik II. in Ulrik II. za romanje v Kompostelo in Rim, dodamo še en podatek, ki priča o veliki finančni moči Celjskih. 30. maja 1430 je cesar in ogrski kralj Sigismund izdal zastavno listino v korist svojega tasta Hermana II. Kralj je namreč zastavil mesto Bihač, grad Sokol, kastel Ripač, utrdbe Čoko, Rmanj, Knin, Lab, Vrliko in Ostrovico, mesto Skradin, kraljevske Vlahe ter liško in poliško županijo Hermanu II. za 28.000 florenov. Čeprav je bil to že vnaprej izgubljen posel, ker so bili Frankopani dejanski gospodarji Hrvatske in zgoraj omenjene posesti, meni Nada Klaić, da je treba odgovor iskati v odlikovanju, ki so ga bili deležni Celjski. Dne 1. maja 1430 je cesar Sigismund izdal v Bratislavi listino, s katero je Hermana skupaj s sinom Friderikom in vnukom Ulrikom

²⁰ I. Voje, Odnos celjskih grofov prema političkim prilikama u BiH, str. 59–60; Sima M. Ćirković, Herceg Stefan Vukčić-Kosača i njegovo doba, Pos. izd. SANU, Beograd 1964, str. 160, 161, v opombi 65 najdemo naslednji podatek iz Historijskega arhiva v Dubrovniku: »... apresso ve avisemo come Orlich ha dato bombarde e trabuchi et altri instrumenti de guerra e specialmente di gitar fogo et anche in-zigner e maistri al nostro inimigo e bombarderi...« Lett. di Lev. XV, fol. 134, 2. IX. 1451; ibid. str. 201; Vladimir Corović, Historija Bosne, I. knjiga, Pos. izd. SANU, Beograd 1940, str. 508.

²¹ Đorđe Sremac, rojen v Kamenici, je bil kaplan Ladislava II., nato pa Ivana Zapolje. Njegovo delo »Epistole de perditione regni Hungarorum« obravnava čas od 1484 do 1543, vendar omenja tudi nekatere prejšnje dogodke. Čeprav je bil Sremac nekritičen pisec, najdemo v njegovem delu podatke, ki jih drugi pisci ne omenjajo. V njegovem delu se omenja Ulrik II. Celjski v zanimivi obliki, npr.: »unum fratrum Alemanum nomine Cylling Ispan« ali »Cylling Ispan Alemanus«, Mihajlo J. Dinić, Grada za istoriju Beograda u srednjem veku, knj. I, Beograd 1951, str. 62, 63; Monumenta Hungariae Historica, Scriptores I, 1, 2.

²² Kronika grofov Celjskih (prevedel in z opombami opremil Ludovik Modest Golia), Maribor 1972, str. 22, 123, op. 103.

²³ J. Orožen, Zgodovina Celja, II. del, 1927, str. 81; Isti, Zgodovina Celja in okolice, I. del, 1971, str. 159, 220.

²⁴ J. Orožen, Zgodovina Celja, II, 1927, str. 81.

²⁵ Franjo Baš, Celjski grofi in njihova doba, Celjski zbornik, Celje 1951, str. 16.

²⁶ Na okrogli mizi v Celju 1. oktobra 1982 je France Klopčič postavil vprašanje o vojski Celjskih. Bogó Grafenauer je pojasnil, da se v dobi največjega vzpona Celjskih omenja okoli 15.000 do 16.000 vojakov; številke o resnični vojski Celjskih se gibljejo od 600 do 2000 »konj«. To naj ne bi bila stalna številka, vsekakor pa je številka, ki je ni mogoče dobiti po običajni viteški mobilizaciji. B. Grafenauer meni, da so številke, ki jih srečamo v zvezi s Celjskimi, previsoke za drugačno vojsko kot za najemniško. Je pa prav ta vojska Celjskim grofom služila tudi denar. Zgodovinski časopis, letnik 37, zv. 1–2, Ljubljana, 1983, str. 110.

uvrstil med nemške državne kneže. Toda v tedanjih razmerah naj bi bil tudi principat v nemškem cesarstvu zgolj prazen naziv.²⁷

V letih 1429 in 1430 naj bi Celjski izplačali v gotovini 75.000 do 80.000 dukatov za dve romanji in posojilo Sigismundu. Mislim, da je to ogromna vsota denarja, ob kateri se je treba zamisliti. Kako so prišli Celjski do tako velikih finančnih sredstev? Franjo Baš ugotavlja, da sicer viri ne dajo na to odgovora, da pa so zaradi pomanjkanja meščanstva v celjski grofiji podobno kakor kmete kupovali tudi Žide, da so z neceljskimi Židi imeli trgovske posle in da so pripisovali gospodarskim razmerjem z Benečani veliko važnost. Kljub pomanjkanju meščanstva opazimo pri Celjskih neko smotrno gospodarsko politiko. Za svoje politične akcije so črpali potrebne vsote najprej preko Židov s krediti, pozneje pa zlasti z mitninami. Posest Celjskih je predstavljala važno prehodno ozemlje, preko katerega je tekla trgovina z juga v srednjo Evropo. Transitna trgovina jim je prinašala precejšnje mitninske dohodke.

Vojno najemništvo in kondotierstvo je bilo prvi temelj njihove politične dejavnosti. Iz teženj Celjskih po obvladovanju prehodnih prometnih poti z Jadrana v srednje Podonavje pa spoznamo celjsko denarno gospodarsko miselnost, ki je drugi temelj njihove politične dejavnosti.²⁸ V tem okviru lahko obravnavamo tudi romanje Ulrika II. k Sv. Jakobu v Galicijo.

Misel, ki jo je podčrtal Bogo Grafenauer,²⁹ da so bili Celjski grofje brez dvoma poslednja velika dinastija, pomembna v evropski politiki 15. stoletja, ki je imela svoje središče na slovenskih tleh, je brez dvoma točna in pravilna. To potrjuje objavljeno gradivo španskih kronistov. Toda tudi obravnavani viri odpirajo cel niz novih neznank o Celjskih.

Zusammenfassung

DIE WALLFAHRT ULRICHS II. VON CILLI NACH COMPOSTELA ZUM HL. JAKOB

Ignacij Voje

In der Chronik der Könige von Kastilien ist im 13. Kapitel eine Aufzeichnung über die Wallfahrt Ulrichs II. von Cilli nach Compostela zum hl. Jakob erhalten. Er unterbrach seine Reise, um das Osterfest, am 16. April 1430, bei König Juan II. zu verbringen. Er reiste in Begleitung von 60 Reitern, reich ausgestatteten Edelleuten. Obwohl ihm König Juan II. große Ehren bezeugte und reiche Geschenke sandte, wies Ulrich das zurück und bat statt dessen, der König möge ihn und vier seiner Ritter mit dem Orden des Fischschuppenhalsbands »collar del escama« auszeichnen. Zwanzig Tage weilte er bei König Juan II. Von dort brach er zu seinem endgültigen Ziel nach Santiago auf. Aus dem Dokument, das Haebler anführt, geht jedoch hervor, daß Ulrich II. am 21. März mit einem großen Gefolge von Rittern und Schildträgern bei Alfons V. von Aragonien seinen Aufenthalt nahm. Auch dieser Herrscher verlieh Ulrich II. und dreizehn seiner Gefolgsleute eine Auszeichnung mit dem Namen »amprisie stolae et jarrae«. Für seine Ritterfahrt hatte sich Ulrich II. im November 1429 — wie in einem Schuldbrief erwähnt wird — von seinem Vater Friedrich II. 32 000 ungarische Dukaten und von seiner Tante, der ungarischen Königin Barbara, noch 5 000 Dukaten geliehen. Auf Grund dieser Angaben können die Kosten für Ulrichs Wallfahrt und die Zeit für seine Reise nach Spanien festgestellt werden. Er brauchte ungefähr vier Monate, um ans Ziel zu kommen. Das Motiv von Ulrichs Reise nach Spanien war ohne Zweifel religiöser Art — die Wallfahrt zum hl. Jakob. Es besteht jedoch kein Zweifel darüber, daß Ulrichs Ritterfahrt auch einen politischen Charakter hatte. Über das Ziel der politischen Beziehungen zu den spanischen Herrschern können vorläufig nur Vermutungen angestellt werden.

Die Angaben über Ulrich II. von Cilli in der Chronik der Könige von Kastilien werfen mehrere Fragen in Zusammenhang mit den Herren von Cilli auf: die Frage

²⁷ Nada Klaić, Zadnji knezi Celjski v deželah sv. krone, str. 49, 50.

²⁸ F. Baš, Celjski grofi in njihova doba, str. 14, 15.

²⁹ Zgodovina Slovencev, CZ Ljubljana 1979, str. 219.

nach der militärischen Stärke und Struktur des von ihnen abhängigen Adels, nach der finanziellen Kraft und den politischen Beziehungen. Diese griffen über den mitteleuropäischen Raum hinaus. Leider liefern auch die spanischen Quellen keine Antwort auf die Fragen, führen jedoch eine Reihe von Unbekannten über die Herren von Cilli ein.

Der Originaltext des Abschnitts aus der Chronik über die Könige von Kastilien ist in spanischer Sprache veröffentlicht.

PUBLIKACIJE ZGODOVINSKEGA ARHIVA LJUBLJANA

Zgodovinski arhiv Ljubljana, 61001 Ljubljana, Mestni trg 27/III., p. p. 373

1. Gradivo za zgodovino Ljubljane v srednjem veku

I. Listine 1243—1397, Ljubljana 1956	razprodano
II. Listine 1299—1450, Ljubljana 1957	50 din
III. Listine 1320—1470, Ljubljana 1958	50 din
IV. Listine 1471—1521, Ljubljana 1959	50 din
V. Listine iz kodeksov Mestnega arhiva v Trstu, 1320—1348, Ljubljana 1960	50 din
VI. Listine 1444—1499, Ljubljana 1961	50 din
VII. Listine 1243—1498, Ljubljana 1962	50 din
VIII. Register Krištofove bratovščine v Ljubljani 1489—1518, Ljubljana 1963	50 din
IX. Listine 1220—1497, Ljubljana 1964	50 din
X. Listine 1144—1499, Ljubljana 1965	50 din
XI. Fevdna knjiga Jamskih 1453—1480, Ljubljana 1966	50 din
XII. Urbarji 1490—1527, Ljubljana 1968	50 din

2. Razprave

I. Vlado Valenčič, Agrarno gospodarstvo Ljubljane do zemljiške odveze, Ljubljana 1958	50 din
II. Iz starejše gospodarske in družbene zgodovine Ljubljane, Ljubljana 1971	razprodano
III. Ljubljanska obrt od srednjega veka do začetka 18. stoletja, Ljubljana 1972	razprodano
IV. Ljubljanska obrt od začetka 18. do srede 19. stoletja, Ljubljana 1977	100 din
3. Ljubljana, Podobe iz njene zgodovine, Ljubljana 1962	50 din
Ljubljana, Podobe iz njene zgodovine, Ljubljana 1965 (trijezična izdaja)	200 din
Gradivo o razvoju Ljubljane v prvem desetletju po osvoboditvi 1945 do 1955, Ljubljana 1965	100 din
Ljubljana 1945—1970, Ljubljana 1970	100 din
4. 60 let Mestnega arhiva ljubljanskega, Ljubljana 1959	100 din
Razstavni katalog: Starejša ljubljanska industrija, Ljubljana 1973	50 din

5. Gradivo in razprave

Zvezek 1: Zapisniki in drugi izbrani dokumenti iz arhiva občine Škofja Loka 1861—1918, Škofja Loka 1979	50 din
Zvezek 2: Vodnik po fondih Zgodovinskega arhiva Ljubljana, Ljubljana 1980	150 din
Zvezek 3: Ljubljanska trgovina od začetka 18. do srede 19. stoletja, Ljubljana 1981	200 din
Zvezek 4: Knjiga hiš v Škofji Loki, Škofja Loka 1981	200 din
Zvezek 5: Hranilništvo na Dolenjskem in v Beli krajini, Hranilništvo v Škofji Loki, Ljubljana 1983	250 din
Zvezek 6: Arhivska zapuščina Petra Grassellija 1842—1933, Ljubljana 1983	250 din